

Skrivbara mallar för sammanställningar – med stegbeskrivningar och anteckningsfält

Bygga svenska åk 4–6

Redigerarens kommentar

Ingen formgivare i världen skulle godkänna den här layouten, men eftersom jag saknade den övergripande stegbeskrivningen samt en möjlighet att anteckna fick funktion komma före form. Jag delar gärna med mig av mina privata redigeringar om det finns fler som känner som jag.

Vänligen,
Maria Wiksten
Lärare i svenska som andraspråk

Observationspunkter för Lyssna och tala STEG 1

På steg 1 börjar eleven delta i kontextbundna och skolvardagsnära situationer och visar sin förståelse i handling men också språkligt. Det talade språk som eleven börjar kunna förstå och producera är av begränsat omfång och återkommande, till exempel förstår eleven ofta främst den egna läraren eller ord som ofta används i undervisningen. I interaktion är eleven i behov av riktad och anpassat tal, till exempel med upprepningar och förtydliganden. Eleven behöver tid för att både bearbeta det som har sagts och formulera sig. Samtal med en kamrat kan utgöra en resurs för att klargöra ett innehåll och förhandla om mening. Kroppsspråket, elevens modersmål eller andra språk, föremål, bilder och skrift utgör viktiga förutsättningar för meningsskapandet.

[illegible]

Anteckningar:

Observationspunkter för Lyssna och tala STEG 2

På steg 2 förstår eleven anpassat talat språk som är bearbetat i undervisningen eller som förekommer i återkommande situationer. Eleven visar alltmer sin förståelse i språklig form med ord och fraser som är frekventa. Med stöttning kan eleven följa och delta i samtal mellan flera personer, i och utanför klassrummet. Eleven kan fortfarande behöva tid för att formulera sig. Ordförrådet växer i takt med att eleven möter och får tillfällen att bearbeta ett mer varierat språk, både vardags- och ämnesrelaterat. Eleven använder förenklingar, omskrivningar och nybildningar. Kroppsspråket, elevens modersmål eller andra språk, föremål, bilder och skrift utgör viktiga förutsättningar för meningsskapandet.

LYSSNA																			
Eleven																			
urskiljer med stöd av sammanhanget explicit uttryckt information i anpassat talat språk av begränsat omfång																			
visar en övergripande förståelse av anpassat talat språk av begränsat omfång, till exempel genom att ställa och svara på enkla frågor																			
förstår och följer en vanlig instruktion i flera steg med stöd av sammanhanget																			
uppfattar och förstår frekventa vardags- och ämnesrelaterade ord och fraser som tagits upp i undervisningen																			
Eleven																			
presenterar en kort förberedd uppgift i mindre grupp, och svarar då på enkla frågor från kamrater och lärare																			
deltar med stöttning i enkla samtal, till exempel genom att berätta om upplevda erfarenheter och om sådant som händer i olika skolsituationer																			
förhandlar på ett enkelt sätt om betydelsen av ord, fraser och innehåll																			
uttrycker på ett enkelt sätt åsikter, värderingar och jämförelser																			
använder ord och helfraser som behövs i skolvardagen och i ämnesundervisningen, till exempel <i>Jag klippt den, nej... vad heter det... såga och sen slipt den på sandpapper</i>																			
börjar uttrycka sig med en viss precision både grammatiskt och lexikalt, till exempel genom att börja skilja mellan olika tempusformer, börja använda modala hjälpverb (<i>vill, kan</i>) följt av infinitiv, börja använda substantivets böjningsformer och flera former av pronomen, börja använda tidsbisatser, enkla partikelverb (<i>kom in, spring ut</i>) samt utelämnar mer sällan kopulan (<i>är, blir</i>)																			
gör förenklingar, till exempel genom att i hög grad använda rak ordföljd																			

Anteckningar:

Observationspunkter för Lyssna och tala

STEG 3

På steg 3 förstår eleven med en hög grad av stöttning ett åldersadekvat ämnesinnehåll. Eleven kan både med en viss självständighet och tillsammans med andra bearbeta innehållet, men kan behöva tid för att formulera sig. Eleven börjar förstå och använda mindre frekventa ord och fraser och börjar uppfatta längre muntliga sekvenser i normal talhastighet. Eleven är då i behov av en tydlig struktur och stöttning, till exempel att man tydligt markerar ett byte av ämne i ett samtal och att det finns tillgång till visuellt stöd. Eleven använder förenklingar, omskrivningar, och nybildningar. Elevens modersmål och andra språk är fortsatt viktiga resurser för meningsskapandet.

Det är vanligt att elever på detta steg har fångat upp omgivningens uttal, vilket kan ge intryck av att eleven nått längre i sin språkutveckling än vad som är fallet, till exempel när det kommer till ordförråd.

[illegible]

Anteckningar:

Observationspunkter för Lyssna och tala STEG 4

På steg 4 förstår eleven ett åldersadekvat, mer utmanande ämnesinnehåll. Eleven är fortfarande i behov av stöttning, inte minst när det gäller kulturspecifika referenser, underförstådda antaganden, och idiomatiska uttryck. Eleven deltar nu mer självständigt i olika språkliga aktiviteter, både förberedda och oförberedda. Eleven kan även uttrycka mer komplexa tankegångar. Elevens modersmål och andra språk är fortsatt viktiga resurser för meningsskapandet.

LYSSNA																			
Eleven																			
urskiljer explicit och implicit information i längre sammanhållet vardags- och ämnesrelaterat tal i normal talhastighet. Mer avancerade strukturer, till exempel satsförkortningar och passiva satser, kan vara svåra att tolka. För att förstå längre ämnesrelaterat tal behöver eleven visuellt stöd i olika former.																			
visar en övergripande och fördjupad förståelse av både vardags- och ämnesrelaterat tal genom att till exempel sammanfatta, tolka och reflektera över innehållet																			
deltar i spontana och styrda samtal i ämnesundervisningen genom att ställa och svara på frågor, och visar förståelse genom att kommentera och bygga vidare på det andra har sagt																			
TALA																			
Eleven																			
presenterar med stöd av nyckelord förberedda uppgifter och svarar på följdfrågor från klasskamrater och lärare																			
deltar i samtal och återger, berättar och beskriver ett innehåll med ett nyanserat ordförråd och med flyt så att innehållet tydligt framgår																			
gör jämförelser, uttrycker åsikter, förklarar och motiverar på ett mer utvecklat sätt																			
förhandlar i samtal om betydelsen av ord, fraser och innehåll																			
uttrycker sig med en större precision och variation, både grammatiskt och lexikalt, till exempel genom att använda relevanta sambandsord, olika slags bisatser, alltmer tillämpa inversionsregeln, använda verbens tempusformer ändamålsenligt (<i>sprang, har/hade/skulle sprungit</i>), kongruensböja adjektiven även i predikativ ställning (till exempel <i>huset är stort</i>), börja använda mindre frekventa partikelverb, börja använda idiomatiska uttryck och kollokationer (till exempel <i>sin värsta fiende</i>)																			

Anteckningar:

Observationspunkter för Lyssna och tala STEG 5

På steg 5 förstår eleven ett åldersadekvat, utmanande ämnesinnehåll. Eleven deltar självständigt i olika sorters språkliga aktiviteter, både förberedda och spontana. Eleven förstår och producerar ett språkligt och tankemässigt komplext ämnesinnehåll, men kan fortfarande vara i behov av stöttning, inte minst när det gäller kulturspecifika referenser, underförstådda antaganden, implicit information och idiomatiska uttryck. Elevens modersmål och andra språk är fortsatt viktiga resurser för meningsskapandet.

LYSSNA																			
Eleven																			
urskiljer explicit och implicit uttryckt information i längre vardags- och ämnesrelaterat tal i normal talhastighet																			
visar en övergripande och fördjupad förståelse av längre vardags- och ämnesrelaterat tal genom att sammanfatta, tolka och reflektera över innehållet																			
deltar ledigt i spontana och styrda samtal i ämnesundervisningen samt visar förståelse och bidrar till att bredda och fördjupa samtalen genom att kommentera och bygga vidare på det andra har sagt																			
TALA																			
Eleven																			
utvecklar tankegångar, bemöter och bygger vidare på det andra har sagt i resonerande samtal om mer generellt och abstrakt innehåll																			
uttrycker sig med precision, variation och en större säkerhet både grammatiskt och lexikalt																			

Anteckningar:

Observationspunkter för Läsarens STEG 1

[illegible]

På steg 1 har eleven precis påbörjat sin läsutveckling på svenska. Elever som redan kan läsa på ett eller flera andra språk har nytta av dessa kunskaper även när de läser på svenska. Eleven läser med en hög grad av stöttning korta enkla texter, främst beskrivande och återgivande texter men även instruktioner. Texterna har koppling till både vardagslivet och ämnesundervisningen. De kan vara gemensamt konstruerade i klassen och utgå från ett relevant ämnesinnehåll eller elevernas egna upplevelser och erfarenheter.

För att skapa mening i en text och visa sin förståelse är eleven i stort behov av stöttning, till exempel genom samtal eller genom att läraren läser högt och ger eleverna alternativ på omformuleringar. Stöttnigen kan också bestå av att eleven får möjlighet att använda andra språk, kroppsspråk, lexikon, bilder eller andra multimodala resurser. Eleven börjar bli bekant med kopplingen mellan ljud och symbol i det svenska språket och har börjat bygga upp ett ordförråd av främst frekventa vardagliga ord och fraser.

Anteckningar:

Anteckningar:

Eleven har utvecklat sitt ordförråd som nu inkluderar även mindre frekventa ord, till exempel sådana som eleven har mött i undervisningen eller i samband med fritidsaktiviteter. Eleven kan också fler formord än tidigare, såsom vanliga prepositioner och sambandsord, samt känner igen de vanligaste pronomenen för att kunna tolka vanlig textbindning (*Lejonet låg under trädet. Han låg där både dag och natt*). Eleven visar också en förståelse för grammatikens roll i texter, till exempel genom att ta hjälp av ändelser för dåtid hos regelbundna verb (*började*) för att förstå att en text utspelar sig i dåtid eller genom att använda sig av grammatisk information som genus hos pronomen (*den/det, hon/han*) och numerus hos substantiv (*en stol, flera stolar*).

Anteckningar:

Eleven har utvecklat ett grundläggande allmänt ordförråd såväl som ett mer skol- och ämnesrelaterat sådant. Eleven visar en förståelse för hur de vanligaste sambandsorden (*och, men, som*), temporala sambandsord (*när, då, sen, medan*) samt kausala sambandsord (*eftersom, därför*) påverkar betydelsen i text. Eleven kan följa en tråd i texten med hjälp av lexikal textbindning och förstår då till exempel sambandet mellan *barn, människor och befolkning* i följande avsnitt: *Det föddes fler barn varje år jämfört med hur många människor som dog. Det gjorde att befolkningen ökade.* Det här gör det möjligt att läsa och förstå lite längre texter med utbyggda meningar och fraser som har en mer komplex struktur i varierande genrer

Anteckningar:

Eleven har nu fördjupat sin ordförståelse och känner exempelvis till flera betydelser av ett ord (till exempel *klippa* och *föda*). Eleven har också utvecklat sina lexikala nätverk av semantiskt relaterade ord och fraser såsom synonymer, motsatsord, ord med över- eller underordnad betydelse (till exempel *träd – barrträd – gran*) samt kollokationer (*inget särskilt, den största ökningen, blodigt allvar*). Detta möjliggör en fördjupad förståelse, även om eleven fortfarande kan ha svårt att uppfatta alla nyanser och preciseringar i en text. Eleven använder sin grammatiska kunskap till stöd för förståelsen av längre och mer informationstäta texter och kan till exempel se kopplingen mellan substantiv, adjektiv och verb (*hörsel – höra, varm – värme*).

Anteckningar:

På steg 5 läser eleven med en hög grad av självständighet. Eleven har nu ett omfattande och fördjupat ordförråd med utvecklade lexikala nätverk. Det gör att eleven kan läsa och förstå texter som präglas av såväl skriftspråkliga drag som en mer specifik vokabulär. De texter eleven möter ställer höga språkliga krav och eleven behöver därför fortfarande undervisning om språk, text och läsande, framför allt vad gäller ord och begrepp. Exempel på utmaningar för eleven kan vara metaforer, idiomatiska uttryck, kulturspecifika referenser samt grammatiska drag såsom passiva konstruktioner. Eleven använder sin kunskap om ordbildning, till exempel om för- och efterled (prefix och suffix), för att förstå okända ord i en text. Eleven kan även identifiera vilken ordklass ett ord tillhör genom vanliga suffix (*-ig*, *-het*) samt kan härleda ords betydelser genom prefix (*miss-*).

Observationspunkter för Skriva STEG 1

På steg 1 skriver eleven presentationer och enkel återgivande och instruerande text med begränsade språkliga resurser. Texterna är korta och behandlar ofta konkreta, personnära och vardagliga ämnen. Eleven är i hög grad beroende av stöttning i form av bilder, ord, uttryck och modelltexter. Texter som är skrivna med mycket stöttning uppvisar en hög grad av korrekthet. I mer självständigt skrivna texter är andraspråksdragen många och tydligt framträdande i ordföljd, morfologi och stavning.

[illegible]

Anteckningar:

Observationspunkter för Skriva STEG 2A

Anteckningar:

[illegible]

På steg 2a skriver eleven i fler genrer, till exempel enkla berättande, beskrivande och argumenterande texter. Texterna är av begränsat omfång, men det börjar nu framträda inslag av sammanhängande text även i mer självständigt skrivna texter. Eleven är i hög grad beroende av stöttning, och presterar olika väl beroende på vilka krav som uppgiften ställer och hur stöttnngen har sett ut. De texter som eleven skriver kan vara delvis gemensamt konstruerade och utgå från gemensamma upplevelser och aktiviteter. Texter som i större utsträckning är skrivna på egen hand kännetecknas av enkelhet och av ett begränsat vardagligt ordförråd och de är ofta inte självbärande, vilket innebär att läsaren har svårt att förstå dem utan kunskap om vilket sammanhang som de har tillkommit i. Texterna präglas i hög grad av andraspråksdrag som visar sig i ordförråd, ordföljd och morfologi.

Observationspunkter för Skriva STEG 2B

På steg 2b skriver eleven texter som uppvisar tydligare drag av genre. Texterna är mer sammanhållna men enkla och begränsade till omfång och innehåll, och de är ofta inte självbärande, vilket innebär att läsaren har svårt att förstå dem utan kunskap om vilket sammanhang som de har tillkommit i

[illegible]

Anteckningar:

Observationspunkter för Skriva STEG 3

På steg 3 skriver eleven i varierande genrer och med en större säkerhet. Eleven skriver ofta mer sammanhållna texter tack vare en större repertoar av medel för textbindning. I takt med årskurserna blir texterna av större omfång, mer komplexa och i högre grad självbärande, vilket innebär att läsaren i större utsträckning kan förstå dem utan kunskap om vilket sammanhang som de har tillkommit i. Eleven är fortfarande i stort behov av stöttning och presterar olika väl beroende på hur stöttningen har sett ut. Andraspråksdragen är märkbara framför allt i mer krävande uppgifter.

[illegible]

Anteckningar:

Andraspråksdragen är färre än på tidigare steg, men när eleven använder mer komplexa språkliga strukturer och uttryck kan de bli mer framträdande. Typiska exempel på andraspråksdrag kan vara enkelhet i en text och ett begränsat ordförråd. Stöttningen är därför fortfarande viktig och påverkar i hög grad texternas övergripande kvalitet

[illegible]

Anteckningar:

Observationspunkter för Skriva STEG 5

Anteckningar:

[illegible]

På steg 5 skriver eleven med en större självständighet. Genrevvariationen yttrar sig i såväl innehåll och struktur som i valet av ord och uttryck, och texterna fungerar ofta väl i förhållande till syftet, läsaren och situationen. Att eleven har ett mer utbyggt ordförråd visar sig i en användning av mer precisa och mindre frekventa ord. Eleven använder också språket i fler syften än tidigare, såsom för att övertyga och väcka känslor samt för att uttrycka värderingar, ironi och humor.

Texterna kan bitvis vara talspråkliga men de mest avancerade texterna kännetecknas av högre skriftspråklighet, komplexitet och koncentration. Enkelhet i en text kan vara ett andraspråksdrag. Stöttning i form av en medveten explicit undervisning är därför avgörande för att eleven ska få möjlighet att utveckla sitt skrivande mot större nyansering, precision och fördjupning.

Anteckningar: